

הליכות עולם לוי

(חבקוק ג' ו')

לעילוי נשמת ר' יהודה לוי ז"ל

פרשת כי תצא

זמן ר"ת	צאת השבת	חלקת נרות לחג	לוח אור החיים
20:36	19:47	18:57*	י-ם
20:33	19:45	18:55	ת"א
20:35	19:46	18:57	חיפה
20:34	19:45	18:55	ב"ש

* לנותרים 40 דק': 18:37

תועה מלא

וביאור דבריו הקדושים, שרפאים הינם אלה שמרפים עצמם מדברי תורה, ומאחר שאינם עוסקים בה כראוי אינם מקיימים אותה כראוי, ולא עוד אלא שמהפכים דברי אלוקים חיים, ושמים חושך לאור ואור לחושך, וכל חיייהם בטעות אלא שאינם מרגישים בטעותם עד בואם לעמוד בדינם, ואז כבר אין תיקון לטעות מרה זו, אלא מנוחתו תהיה במחיצת רפאים כמוהו שרפו ידיהם מן התורה ולא בגן עדן, [וכמו שאומרים העולם מנוחתו בגן סאקר], ולכן זו טעות מלאה.

ואמנם ראינו שלתועה החסר, דהיינו שמאבד את ממונו, ישנה מצוה של השבת ממונו, וא"כ כ"ש לתועה המלא הוא אותו האדם שתועה מדרך התורה, שיש מצוה להשיבו אל בעליו, והוא אביו שבשמים, וכמו שפירש בספר אור החיים הקדוש בפרשתנו על מצות השבת אבידה, את כל ענין מצוה זו על ענין החזרת אחינו התועים בדרכם לשוב אל אבינו שבשמים, ופירש וז"ל: כי תראה את שור, אלה הם בני אדם שנמשלו כבהמות [דהיינו מצד מעשיהם שהולכים אחר תאוות העולם הזה, אבל באמת] והם צאן קדשים [בני אל חי אברהם יצחק ויעקב], ולזה קראם שור ושה [ולא בהמות טמאות], והם שור אחיך שהוא הקדוש ברוך הוא [שמחשיב עצמו אח לעם ישראל וכמו שנאמר למען אחי ורעי], ואומרו נדחים - על דרך אומרו [בעבודה זרה] [לעיל ד יט] ונדחת והשתחית להם וגו', שהעובר פי ה' יקרא נדח, ויצו ה' לבל יתעלם אלא ישיבם לאחיו הוא אלהי עולם, וכפל לומר השב תשיבם, נתכוון כי מתחילה ישיבם לדרך הטוב, ובזה יתקברו אל אביהם שבשמים, והוא אומרו תשיבם אל אחיך. ואומרו ואם לא קרוב אחיך וגו' - בזה העיר כי הוא מדבר על זמן גלות האחרון כי לא קרוב, שנסתם הקץ, ואין יודע מתי "קץ הפלאות", וזה יסובב הרחקת הלבבות מהאמונה כאשר עינינו רואות בדורות הללו, עם כל זה יצו ה' ואספתו אל תוך ביתך, זה בית המדרש, וילמדהו אורחות חיים ודרך ישכון אור, לבל יטה מני אורח, ולא ימצאהו אויבו במחשבות וטענות כוזבות כי "אור תורה" תצילהו. עכ"ל [בתוספת ביאור בסוגריים]. וכעין זה גם כתב בפירושו החתם סופר, שאפילו הרשע הגדול יש לו תשובה וצריך לקרבו.

והנה חודש אלול ניתן לנו במתנה נפלאה לחזור בתשובה, ובו אבינו הקב"ה פותח דרך לשבים, הוא החודש שנועד להחזיר אותנו בתשובה אל אבינו, ובמילים אחרות הוא החודש של השבת אבידה לרבונו של עולם, לכן דוקא בחודש האחרון של השנה, אנו מחזירים את הכל לקדמותו, ולכן בסופו ממש נמצאים ימי הבריאה (מכ"ה באלול ועד ראש השנה), לומר שעל ידי חודש אלול יכולים אנו להחזיר את האבידה הגדולה והמלאה, היא אבידת התורה ואבידת הזמן של כל השנה, ובה לתקן את מעשינו, ובזכות זה לזכות לנו ולכל בני ביתנו שנה טובה ומבורכת.

בפרשתנו המשופעת במצוות (יש בה הכי הרבה מצוות מכל פרשיות התורה) אנו קוראים על אחת המצוות המפורסמות, והיא מצות השבת אבידה, ואמנם כבר נאמרה לנו מצוה זו בפרשת משפטים, אבל כבר מילתנו אמורה שספר דברים אינו רק שונה וחוזר על המצוות אלא בכל אחת מוסיף ומחדש הן בפרטי המצוה והן בעיקריה, וכך גם במצות השבת אבידה, בעוד שבפרשת משפטים היא נאמרה בפסוק אחד (שמות כ"ג) בפרשתנו היא נאמרה בג' פסוקים (דברים כ"ב א-ג) ומפסוקים אלו למדו רבותינו את רוב ככל הלכות השבת אבידה, ויש להם הלכות מרובות בשלחן ערוך (חושן משפט מסימן רנ"ט-רע"א).

וכמו בכל מצוות התורה אשר יש בהם פרד"ס, פשט רמז דרש וסוד, כך גם במצות השבת אבידה, והנה הפשט מבואר והיא מצוה שכלית וברורה, וכמו שכותב בספר החינוך (מצוה תקל"ח): שורש מצוה זו ידוע, כי יש בזה תועלת הכל וישוב המדינה, ורבונו בחיי כותב: וכל זה מדרכי החסד והרחמים, ללמד שכולנו עם אחד ראויים שיהיה לנו אב אחד ושירצה כל אחד בתועלת חבריו ושיהמול על ממונו, ע"כ. ואולם במאמרנו זה נתבונן מעט במצוה זו על דרך הרמז והדרש.

במסורה [הוא ספר שמיסד כללים בכל התנ"ך, כמה פעמים נאמרה מילה זו וכמה פעמים מילה זו, ומתי המילה חסרה או מלאה וכיו"ב], נאמר שג' פעמים נאמר בכל התנ"ך המילה תועה, פעמים חסר: א. פעם אחת בבראשית ("ל"ז ט"ו") לגבי יוסף שחיפש את אחיו נאמר [ימצאנהו איש ונהגה תעוה בשערה. ופעם שניה במצות השבת אבידה שנאמרה בפרשת משפטים (שמות כ"ג ד') פ' תפגע שור איבך או תמרזו תעוה השב תשיבנו לו. ופעם אחת מלא בספר משלי ("כ"א ט"ו") אָדָם תוֹעֵה מְדַרְךָ הַשֶּׁפֶל בְּקֶהֱל רַפְאִים יָנוּחַ. ובספר מוסר מלכים (עמ' קי"ט בנדמ"ח, למוהר"ר ישעיה רומאנין זצ"ל, מבית מדרשו של הרמח"ל), פירש מסורה זו כך: פעמים שהאדם תועה בדרכו, ביקש לילך לדרך אחת ומצא עצמו הולך לדרך אחרת, טועה בכתובת, וכמו כן פעמים שאדם טועה בממונו, חושב להשקיע בדבר שיניב רווחים, ולבסוף גורף הפסדים, ושתי טעויות אלו הינן טעויות חסרות, שאינן באמת טעות, שטעות כזו יכול לתקנה, אם זה למצוא את דרכו הנכונה, וכן להרויח בסוף את כספו חזרה, שכסף בו וכסף הולך, ומה גם שהכל הבלי העולם הזה, ולכן שני טעויות אלו נכתבו חסרות. אולם האדם שתועה מדרך השכל, היא דרך תורתנו הקדושה, זו טעות מלאה, שטעות זו תוצאותיה קשות בעולם הזה ולעולם הבא, הוא מה שנאמר בהמשך הפסוק בקהל רפאים ינוח, יהיה שם בכלל המרפים עצמן מדברי תורה שאינם זוכים לחיי העולם הבא, כמו שנאמר בסוף כתובות, אמר ר' אלעזר עמי הארץ אינם חיים שנאמר מתים בל יחיו. עכ"ד.

מחנות
לוח ניסן
מסכים וידידותיים
למתי נכח וישיבת
077-2233565

טעון גניזה | נא לא לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה!

להצלחת חן אמיניאן בת רחל, ולהצלחת נדב סיקסיק וכל בני ביתו, ה' ישמרם ויחיים.

הליכות וזהלכות

אל תיקרי הליכות אלא הלכות (נידה ע"ג).

הליכות למוצאי שבת (המשך, תפלת ערבית)

יב. אע"פ שראינו בהלכות הקודמות (י וי"א) מחשיבות אמירת ההבדלה בחונן הדעת, מ"מ אם טעה ולא הזכיר הבדלה בחונן הדעת מבואר בגמרא (ברכות ל"ג). שאין מחזירים אותו מפני שמבדיל על הכוס, וכן נפסק בכל הראשונים ובשו"ע (סי' רצ"ד סעי' א). והסכימו רוב הראשונים [תוס' (ברכות ל, ד"ה מסתברא), רבנו יונה (ברכות כ, מדפי הרי"ף) והרא"ש (ברכות פ"ד סי' י"ז)], שלא כדעת רבנו אלחנן ור"ת שהובאו בדבריהם] שאפילו אם עוד לא התחיל בברכה הבאה אינו חוזר הברכה, אלא מבדיל על הכוס, וכן נפסק בשו"ע (סי' רצ"ד סעי' ד), והיינו אפילו רק אמר ברוך אתה ה', אינו חוזר (משנ"ב ס"ק ז), וגם לא יאמר "למדני חוקיך", אלא יסיים "חונן הדעת" (לקוט יוסף סי' רצ"ד סעי' ז, וכך מוכח מדברי האחרונים שכל שהדין הוא שאינו חוזר אינו אמר "למדני חוקיך"), ויסמוך על ההבדלה שיעשה על הכוס. ובינתיים לא יעשה שום מלאכה עד שיבדיל על הכוס (מ"א ס"ק ב), או שיאמר "ברוך המבדיל בין קודש לחול" ויהיה מותר בעשיית מלאכה עוד קודם ההבדלה על הכוס (משנ"ב ס"ק ג כמבואר בס' רצ"ט סעי' י).

יג. ואולם מבואר עוד בגמרא שאם טעה גם בכוס חוזר לראש, ופירשו הרא"ש (ברכות פ"ה סי' י"ד) ורבנו יונה (כ"א: מדפי הרי"ף, ד"ה טעה) כגון שאכל קודם שהבדיל, [וזה שלא כפי מה שמוכח מרש"י (ברכות ל"ג, ד"ה חוזר לראש) שפירש: לתפלה ולכוס, ומשמע שמפרש שעשה הבדלה על הכוס וטעה ולא בירך ברכת "המבדיל", ולכן חוזר לראש התפלה ולעשות הבדלה על הכוס כיון שבאף אחת מהם לא קיים מצות הבדלה כראוי, וכך נראה שיטת בה"ג (דף יד טו"א) שכתב טעה "ולא הבדיל" לא בזו ולא בזו, ועיין בהלכה הבאה מה שנראה שפירש רב עמרם גאון דברי הגמרא]. ואע"פ שלהלכה אנו נוקטים שאם טעם מבדיל (כמבואר בפסחים ק"ה: וק"ו, ובשו"ע סי' רצ"ט סעי' ה) מכל מקום באיסור אכל, ומשום כך חוזר לראש ומזכיר הבדלה בתפלתו, [וזה טעם הרא"ש, אולם המעיין בדברי רבנו יונה (שם) יראה שפירש הטעם שחוזר לראש מפני שטעה במתינה גם בתפלה וגם בכוס אם קונסים אותו לחזור לראש, ומה שכתב בב"י שרבנו יונה פירש כמו הרא"ש היינו לענין שפירש טעה בזו ובזו שטעה ואכל קודם הבדלה, אבל בטעם שחוזר לראש חולק עליו], וכל זה נפסק בשו"ע (סי' רצ"ד סעי' א). [והנה הרמב"ם השמיט דין זה ותמה עליו הבי"י מדוע השמיטו, ונראה לי טעמו מפני שלדעתו בעל המאמר הזה סובר שאם טעם אינו מבדיל (כדברי רב בפסחים ק"ו:), ולכן כיון שאינו מבדיל יותר על הכוס, אין לו ברירה אלא לחזור ולהתפלל ולהבדיל בתפלה, אולם מכיון שנפסק להלכה שטעם מבדיל, ממילא דין זה אינו להלכה, ולכן לא הביאו, אבל אין לומר שסובר כדברי רש"י שא"כ היה להרמב"ם לכתוב דין זה להשמיענו שצריך לחזור להתפלל].

יד. כתב הרשב"א (בחדושי לברכות ל"ג). שהוא הדין אם לא הבדיל בתפלה וקודם שהבדיל על הכוס עשה מלאכה, זכיון שטעה אפילו בכוס והוא צריך לחזור הרי הוא חוזר לכסדרו, והיינו להתפלל ולהבדיל על הכוס. עכ"ד. והביא דבריו בספר אליה רבה (סי' רצ"ד ס"ק ה) והוסיף שאם אמר "ברוך המבדיל בין קודש לחול" (כמבואר בס' רצ"ט סעי' י) קודם שעשה מלאכה, אין צריך לחזור ולהתפלל, אלא רק מבדיל על הכוס. [ואולם אמירת "ברוך המבדיל" אינה מועילה אלא לענין עשיית מלאכה, אבל אם טעה ולא הבדיל בתפלה, ואמר "ברוך המבדיל בין קודש לחול" ואח"כ טעם קודם שעשה הבדלה על הכוס, אינו מועיל, וצריך לחזור ולהתפלל ולהבדיל בתפלה ועל הכוס, כן כתב הפמ"ג (מש"ז ס"ק ב) והביאו להלכה בספר הלכה ברורה (סי' רצ"ד סוף הלכה ט), ולענ"ד אין זה פשוט, שמאחר ש"ברוך המבדיל" חשוב כאילו הבדיל בתפלה ומתיר לעשות מלאכה, א"כ גם בטעם לאחר מכן הרי כבר נחשב שהבדיל בתפלה ומדוע יחזור להתפלל, ואולי שזה ספיקו של הש"ש"כ (פנ"ט הערה פ"ד), ע"ש, ואולם ממתיתם הראשונים והאחרונים בדין טעם חוזר ומתפלל משמע כהפמ"ג]. ובספר חזון עובדיה (שבת ח"ב ע"ב

טז. ואמנם כתב המגן אברהם (שם ס"ק ג) שבאופן כזה שטעה ולא הבדיל בתפלה ואין לו כוס להבדיל עליו, אם נזכר קודם שומע תפלה יאמרנה בשומע תפלה, שבזה יש לסמוך על הסוברים שאפשר לומר "אתה חוננתנו" בשומע תפלה. עכ"ד. [והנה לפי מה שכתבנו בהלכה י', לכאורה לפי הטעם הראשון מתוך שהיא חול, ולפי המבואר בירושלמי שאסור לבקש צרכיו קודם שיבדיל, אולי עדיף לומר בכל ברכה שנזכר מן הברכות האמצעיות, ונראה שמכיון שהטעם השני רבנן אמרוהו כך להלכה, וגם הטעם שנזכר בירושלמי אינו מוזכר בבבלי והעיקר כדברי הבבלי כידוע, ולכן יאמר דוקא בשומע תפלה וכדברי המ"א]. ובספר חזון עובדיה (שם ע"ב שפ"ג שפ"ה) העלה, שאם נזכר אחר שאמר "ברוך אתה ה'" לא יסיים חונן הדעת אלא יאמר למדני חוקיך ויחזור לראש הברכה ויאמר "אתה חוננתנו", ואם סיים "חונן הדעת", קודם שיתחיל ברכת "השיבנו" יאמר שם נוסח "אתה חוננתנו", ואם התחיל את הברכה הבאה, יאמר ב"שומע תפלה" כפסק המ"א, ואם התחיל ברכת "רצה" יאמר בברכת "מודים" נוסח "אתה חוננתנו", ואם לא אמר בהודאה חוזר ל"אתה חונן", ואם סיים תפילתו חוזר לראש התפלה. [ואמנם לא כתב הרב מה הדין בהגיע לסוף ברכת שומע תפלה, ואמר ברוך אתה ה', ונזכר שלא הבדיל בתפלה, ונלע"ד שיאמר "למדני חוקיך" ויחזור לתחילת הברכה ויבדיל, וכן אם כבר חתם "שומע תפלה" ועוד לא התחיל "רצה" יאמר שם "אתה חוננתנו", וכמו שהדין בשכח להזכיר טל ומטר בברכת השנים, וא"כ ראיתי שכן כתב בספר הלכה ברורה (ח"ה ע"ב רס"ו אות ד וה), ע"ש].

מחנות
לוח ניסן
מסכים ודימוסילים
למתינות ושיחות
077-2233565

halicot.olam.55@gmail.com או לכתובת - צפניה 47 ירושלים

לעילוי נשמת המנוח דודי היקר: ז' שמעון אלחנן בן סוליקה ז"ל, נלב"ע ט"ז אלול תש"ס, ת.נ.צ.ב.ה.